

Gospodarske novice

Mesečna priloga »Slovenskemu Gospodarju«

Narodni posl. Fr. Zebot:

Izvoz našega vina v Avstrijo.

Da pridelamo v Jugoslaviji mnogo več vina, kakor ga potrebujemo za domače potrebe, tega mi ni treba posebej naglašati. Jugoslavija poseduje nad 200.000 hektarjev vinogradov. Na tej površini se pridelava ob navadni letini v desetletnem povprečju letno nad 4 milijone hektolitrov vina. Od te količine se porabi doma 2 do 2 in pol milijona hektolitrov, ostala dva milijona (ozir. 1 in pol mil.) hl pa ga ostane za izvoz. Če računamo povprečno vrednost tega vina hektoliter samo po 500 dinarjev, znaša letna vrednost za izvoz pripravljene vina 1 milijardo dinarjev ali 4 milijarde kron.

Vzrok vinske krize.

Ker pa je od preobrata (1919) naprej izvoz naših vin skoro popolnoma izostal in le neznatne količine prodamo v sosednje dežele, ni prav nobeno čudo, ako imamo že 7 let občutno, težko vinsko krizo. Avstrija uvozi letno iz drugih dežel 800.000, do 1 milijon hektolitrov vina. To količino vina so v te kraje pred in med svetovno vojno prodali po večini vinogradniki iz Slovenije. A danes?

Avstrija je na primer leta 1921 uvozila 883.000 hl vina. Iz Madžarske 580.000 hl, iz Italije 226.000 hl, iz Jugoslavije pa samo 9000 hl — devet tisoč. Naslednjega leta je uvoz našega vina v Avstrijo radi nepopisnih šikan, ki jih izvršujejo naše carinske, finančne in politične oblasti na meji, še bolj padel.

Iz števil, ki sem jih tu navedel, je razvidno da je poraba vina v Avstriji precej velika in da so si druge države, posebno Madžarska in Italija vedele priboriti avstrijski vinski trg, tako, da ga danes popolnoma obvladujejo. Če bi Jugoslavija vedela izkoristiti svoj gospodarski položaj, kakor Italija in Madžarska, lahko bi bila deležna na avstrijskem uvozu vina vsaj z dvakratno množino od Italije uvožene količine.

Ko je bila leta 1924 od avgusta do novembra na državnem krmilu v naši državi Davidovič—Korošičeva vlada, je poljedelski minister naš pristaš, dr. Kulovec zahteval, da se naj k trgovinskim pogajanjem z Avstrijo pritegne tudi Slovence — strokovnjake, ne pa same Srbe. Na pritisk ministra dr. Kulovca je bil med drugimi imenovan za svetovalca (eksperta) k trgovinskim pogajanjem odličen slovenski vinogradnik G. Robert Košar od Sv. Bolfenka pri Središču. On je svojo nalogo tudi dobro vršil. Ali, ko je Davidovičeva vlada po krivdi Radičevi in na zahtevo skrivnih nasprotnikov, padla, Slovencev naslednjega leta (1925), ko so se pogajanja končala, niso več klicali. Velike naše nade, da bomo po novi trgovinski pogodbi mogli izvoziti v Avstrijo odlično vino iz Slovenije, so nam splavale po vodi. Po čegavi krivdi? Na to hočem odgovoriti na koncu članka.

Nova trgovinska pogodba z Avstrijo.

Da bodo naši vinogradniki poučeni, kaka določila glede prodaje vina v Avstrijo vsebuje nova trgovinska pogodba z Avstrijo, navajam tozadevne točke. Po tarifni postavki št. 87 av-

strijske carinske tarife (na strani 52 in 53) je glede vina sledeče besedilo:

»Vino in mošt:

v sodih: vina, katera imajo več kot 13% alkohola 30 zlatih kron od 100 kg;

vina brez ozira na vsebino alkohola iz mariborske in ljubljanske oblasti na leto 40.000 hl črnega in rdečega vina in 40.000 hl belega vina 30 zlatih kron od 100 kg.«

Naknadno določilo pravi, da v slučaju, ako bi za izvoz ne bilo dovolj črnega oziroma rdečega vina, da se na mesto tega sme uvoziti več belega vina.

Na videz je izgledalo, da bo res mogoče uvažati iz Slovenije v Avstrijo vseh 80.000 hl vina v času od 16. septembra 1925 do 16. sept. 1926. V polovnjakih po 300 litrov bi 80.000 hl znašalo 26.666 polovnjakov vina. Če bi se moglo prodati v enem letu to količino vina, bi to pomenilo za naše slovenske vinogradnike veliko dobroto. Ali žalibog izvoz oziroma prodaja vina v Avstrijo je skoro onemogočena. — Vprašali me boste: Kako pa to?

Kdo je kriv, da vino ne gre v Avstrijo?

Krivda leži predvsem na beograjski vladi, a deloma tudi na avstrijski.

Avstrijska carina sama na sebi še ne bi bila previsoka, ali Avstrija je poleg carine z vednostjo beograjske vlade naložila na naše vino pri uvozu v Avstrijo neznosno visok prometni davek (Warenumsatzsteuer), kateri znaša 7 in pol odstot. od vrednosti uvoženega vina. A ne samo to. Avstrija je naložila se posebej visoki užitalnski davek in razne doklade na naše vino. Madžari in Italijani so umeli pritisniti na Avstrijo, da za njihova vina prometni davek in razne doklade niso tako visoke. Tu obtožujemo beograjsko vlado, v kateri so za časa sklepanja te pogodbe sedeli srbski radikali in hrvaški radičevci, da po svojih zastopnikih ni znala čuvati koristi naših vinogradnikov.

Avstrijski gostilničarji in vinski trgovci pa bi kljub carini in raznim dokladam še radi kupovali naša štajerska vina. V Grazu, na Gor. Štajerskem in tudi na Dunaju so ljudje navajeni na naša dobra vina in bi jih radi dražje plačali nego italijanska in madžarska. Ali, ko prihajajo kupci iz Avstrije kupovat na Slovensko Štajersko vina, jih na meji šikanirajo naše oblasti na vse pretege.

Ko sem dne 8. maja v narodni skupščini govoril v imenu našega kluba o tej trgovinski pogodbi, sem z ostrimi besedami očital radikalno-radičevski vladi, da ona mirno trpi, kako razni cariniki, financerji in politična oblast pri nas zavira izvoz vina in tako še pospešuje vinsko krizo. Kar sem govoril, sem tudi vse dokazal. Med drugimi sem navedel slučaje, kako so na primer na Plavču v svečinski župniji, kamor so prišli vinski kupci iz Graza, Lipnice in Ernovča, cariniki in finančne oblasti preganjale kupce s takimi šikanami, da sedaj nihče več ne pride po vino. Slovenski vinogradniki pa so morali plačevati carinikom silno visoke komisijske stroške, najeti drag avtomobil itd. Avstrijci pravijo: »Imejti vi Jugoslovani vaše vino sami, mi se ne bomo dali od vaših carinikov in financerjev šikanirati in grditi.« Cariniki delajo zapreke tudi pri pošiljanju vinske posode. Značilno, kako naša politična oblast pospešuje vinsko krizo, je sledeči slučaj:

Vinska razstava v St. Ilju.

Vinogradniki severozahodnega dela Slov. goric in Kozjaka so meseca marca (22. in 23.) priredili v St. Ilju veliko vinsko razstavo in sejem. Razstavili so okoli 400 vrst finih in najfinejših vin. Na razstavo so povabili gostilničarje in vinske trgovce iz cele Avstrije. Razvili so veliko agitacijo. Politična oblast je obljubila, da bo udeležencem iz Avstrije šla na roko in pri prehodu čez mejo ne bo delala zaprek. Ali kakor da bi se sam peklensček postavil v službo onih, ki pospešujejo pri nas vinsko krizo. Zandarmerija in druge oblasti ob naši meji so dobile nalogo, da Avstrijcev ne smejo pustiti v St. Ilj brez vizuma, dasiravno je razstavni odbor dobil poprej zagotovilo, da bodo smeli Avstrijci brez vizuma na razstavo. Prvi dan je prišlo iz Špilja blizu 200 avstrijskih vinskih kupcev na mejo, a so morali vsi nazaj, ker jim politična oblast ni dovolila prehoda. Po bliskovito se je po Špilju, Grazu in drugih krajih Avstrije raznesla vest o šikanah na jugoslovanski strani, in vsi vinski kupci so se vrnili in drugi dan sploh niso več prišli, četudi je veliko županstvo naknadno dalo dovoljenje za prestop meje.

Zalostne so te storije! Vinogradnikom je naložila radikalno-radičevska vlada neznosno visoke davke, vina ne morejo prodati, ali da bi vlada skrbela za to, da bi mogel naš vinogradnik svoje vino spraviti v denar, zato se Pašičevci in Radičevci ne zmenijo.

Med govorom v skupščini sem dobil iz Ljubljane od trgovske zbornice sledeči brzojav: »Od 80.000 hl je tekom 6 mesecev izčrpanih samo 3000 hl vina radi raznih manipulativnih težkoč.« Dokaz, da je bila moja kritika upravičena. Minister Krajač me je zvesto poslušal, se mi na koncu zahvalil in izjavil, da bodo moje pritožbe in predloge pri bodočih pogajanjih upoštevali.

Radikalno-radičevska vlada nosi krivdo.

Iz vsega tega, kar sem tu napisal, razvidi vsakdo, da nosi naša vlada glavno krivdo radi vinske krize. Lansko leto, ko so na Dunaju in Semeringu sklepali pogodbo, je bila na krmilu vlada, v kateri so sedeli tudi 4 Radičevi ministri. Ali ti ljudje, ki majo vedno polna usta sladkih obljub za kmeta, se niso zmenili za to, da bi bila pogodba z Avstrijo boljša. Na naše pritožbe so pa imeli gluha ušesa. Vlada, v kateri sedi sedaj tudi Pucelj, je poučena, kako zavirajo cariniki, financerji in politične oblasti promet na meji, a nič ne ukrenejo, da bi se te krivice odpravile.

Edino upanje je, da velja pogodba z Avstrijo samo eno leto. Morda bo prihodnja pogodba bolj na široko odprla vrata na meji za izvoz našega vina v Avstrijo.

Poljedelstvo.

GNOJNICA IN NJE RABA.

Za dobičkonosno pridelovanje poljskih proizvodov in primerno izkoriščanje zemljišča kot nosilca in hranitelja kmetijskih rastlin, je neobhodno potrebno, da se to zemljišče preskrbi in založi s snovmi, koje zamore rastlina izkoristiti v svojo hrano. Razumnega gospodarja stremljenje bo izraženo v tem smislu pravilno

in gospodarsko, ako gleda na to, da si preskrbi te snovi, ki služijo rastlini kot hrana in sicer v večji množini, da s tem preskrbi rastline zadostno s hrano in pa da si pribavi te snovi čim cenejše, ter s tem poceni proizvajanje poljedelskih rastlin. Od celokupne množine potrebnih hranilnih snovi, si lahko pridela in napravi sam doma s tem, da gleda na to, da od

domačih gnojil

hlevskega gnoja, gnojnice, komposta, ne pusti nič v izgubo, marveč skrbi za to, da ohrani in prihrani ta gnojila do uporabe in to kar se tiče množine, še bolj pa, kar se tiče kakovosti teh gnojil. Ta gnojila mora skrbno zbirati, da mu niti najmanjša množina ne gre v zgubo.

Da si pa priredi tudi kokovostno dobra gnojila, da mu gnojila ne gubijo na učinkovitosti, mora ta gnojila do uporabe na tak način shranjevati in ž njimi ravhati, da se snovi, ki dajejo pozneje hrano rastlini, ne gube iz gnojil predčasno.

Izmed rastlinskih hranilnih snovi: dušik, fosfor, kalij in apno je najdragocenejši dušik, ki je posebno v sedanjih časih najdražji izmed umetnih gnojil. Imamo ta dušik tudi v domačih gnojilih, celo v hitro delujoči obliki

gnojnici.

Zbiranje te, konserviranje in raba se pri nas še veliko premalo izvršuje. To ni pravilno in preudarno ravnanje; ker nam gredo, ako ne zbiramo in pazimo na gnojnice, velikanske vrednote v izgubo. Kako zelo si zamore gospodar pomagati, ter napraviti svoje gospodarstvo bolj dobičkanosno, koliko bi več nakosil, več pridelal na poljih, ko bi skrbel boljše za gnojnice. Vsake male množine, ki gre v zgubo, je škoda, ker se ne da tako lahko nadomestiti. Pri gnojnicah je paziti, da se ne gubi na množini. Ker sestoji gnojnica iz živalskih seči in iz tekočine, ki se izceja iz gnoja na gnojišču, morajo biti gnojišča in jarki, ki vodijo iz hleva tako napravljeni, da se vsa ta tekočina brez izgub zbira sigurno v dobro napravljeni jami.

Izmed rastlinskih hranilnih snovi najdemo v gnojnicah dve zelo važni, namreč

dušik in kalij.

Skrbno zbirana in dobro očuvana gnojnica vsebuje na 1000 l okoli 3 kg dušičnatih snovi, 4 in pol kg kalijevih snovi, med tem ko nima fosfatov skoraj nič, jedva eno desetino kg. Kakor vidimo, je gnojnica zelo dobro dušičnata in kalijevo gnojilo, manjka ji pa predvsem fosfata. Zato je velike važnosti, da se jo pridno zbira in tako pohranjuje, da ne zgubi na moči. Tam, kjer se na gnojnice ne pazi, se jo pušča v nemar, tam je gnojnica tudi slaba, da zna vsebovati na 1000 l jedva pol kg dušika in 1 in pol kg kalija.

Kako se mora postopati z gnojnicami, da bo kaj vredna, o tem drugič.

Dušičnate in kalijeve snovi, ki se nahajajo v gnojnicah, so lahko raztopljive. Ko pride gnojnica v zemljo, postanejo te snovi v kratkem učinkovite za rastline.

Dušičnate snovi v gnojnicah so celo precej hlapljive tako, da raše uhajajo v zrak, ter se s tem zmanjša gnojilna moč gnojnice. Zato je treba paziti pri uporabi, da se zgube kolikor mogoče zmanjšajo. Nastajajo pa te zgube, ako se gnojnica močno prezračuje pri uporabi in ako se ona, na travniku ali polju po površini razlita, počasi vleže v zemljo. Ako se gnojnica uporablja tako, da se spravi nekoliko centimetrov v zemljo, tedaj se zmanjšajo izgube na dušiku; ker v tem slučaju vsrka zemlja dušičnate snovi vase. To dejstvo je navedlo gospodarje naprednejših dežel od tega, da oni gnojnice ne škrope več, temveč spravljajo gnojnice s posebnimi pripravami tako v zemljo, da teče ona iz gnojničnega voza po ceveh zaprta proti zraku takoj nekoliko centimetrov

globoko v zemljo. Akoravno take naprave niso še poznane pri nas, vendar naj ne bo s tem rečeno, da bi gnojnice ne uporabljali, vseeno ako imamo nekaj izgube na hranilnih snoveh. Boljše nekaj, kakor prav nič! Da izgube zmanjšamo, je potrebno, da se ne vozi in poliva gnojnica v pretoplem vremenu, ob veliki vročini in kadar je vetrovno, ker so v teh slučajih izgube večje. Na polju, na katerem se je razvozila gnojnica, je treba, da se jo pokrije z zemljo dobro, da se ista čimpreje plitvo podorje, ali z razruševalcem zmeša z zemljo, ali ako se gnojil okopavinam, kmalu s kopjo podkoplje.

Drugo, kar je paziti pri uporabi gnojnice je to, da se ista čimbolj enakomerno porazdeli na polju ali travniku.

Iz gnojničnega voza (lajte) ne sme gnojnica teči na zemljo v debelem curku, marveč kakor tenak plašč. Ako teče v curku, tedaj pride na enih mestih preveč gnojilne snovi, na drugih pa skoro nič, zemljišče je vsled tega zelo ne-jednakomerno gnojeno. Na mestih, kamor je prišla tako polivana gnojnica, je rastlinska rašča prebujna, na drugih mestih se zelo rad razraste tudi plevel bohotno. Ako je bilo žito tako gnojeno z gnojnicami, rado na takih mestih polega.

Ako se travnik gnoji na tak način, nam ne bo v veselje, ker nam že po par letih močno zapleveli. Ni malo travnikov, kateri so bili obraščeni sicer z dobrimi travami, pa jih je gnojenje z gnojnicami na ta način spremenilo v plevišča. Da se to ne zgodi, in da se nam gnojnica razliva enakomerno povsod, je treba pritrčiti zadaj pri odprtini na lajti, kjer teče gnojnica ven, razpršilnik ali razdeljevalnik, ki razdeli gnojnico v tenak, širok, enakomeren curek nalik plašču. Sestoji tak razdeljevalnik iz malega nekoliko navzgor zapognjenega jezika iz železa, ki se pritrdi na lajti zadaj, vodoravno tik pod odprtino, skozi katero teče gnojnica. Za silo posluži tudi mala deska.

Tretja stvar, katera je zelo važna

in ki jo moramo upoštevati, ako si hočemo z malo stroški povečati pridelke, je ta, da poleg gnojnice gnojimo zemljišče z

fosfatnimi umetnimi gnojili.

Kakor znano, rabi rastlina za popolno uspevanje dušičnate, kalijeve, apnene in pa fosfatne hranilne snovi. Gnojnica pa vsebuje od teh samo dušičnate in kalijeve snovi. Sicer vsebuje tudi fosfat in apnene snovi, zadnjih za spoznanje malo več kot fosfatnih, vendar je množina teh snovi v razmerju z dušikom in kalijem tako mala, da sploh ne prihaja v poštev. To so samo sledovi. Gnojenje z apnom ne pride toliko v poštev, ker v vsaki zemlji ne primanjkuje tega za rastline, je pa tudi malo prekasno sedaj gnojiti z njim. Pač pa pride pomanjkanje fosfatov v gnojnicah toliko v obzir, da tega nikakor ne moremo prezreti in ne upoštevati. Ravno tu se bo pri gnojenju z gnojnicami, trošenje fosfatnih umetnih gnojil krasno izplačalo, ker fosfatov rabijo rastline veliko, v naših zemljah pa teh zelo rado primanjkuje. Posebno na travnikih se s takim dopolnjevalnim gnojenjem s fosfati k gnojnicam ne izplača samo v večjem pridelku, temveč krma travnikov tako gnojenih je veliko tečnejša, kot pa ona s travnikov, gnojenih samo z gnojnicami. Vprašanje je samo, katero fosfatno umetno gnojilo pride v poštev. Predvsem mora biti fosfat v tem gnojilu lahko raztopljiv, kakor so redilni snovi v gnojnicah, razentega pa mora biti to gnojilo tako, da sme priti v dotiko z gnojnicami. Tako gnojilo je superfosfat, katerega se rabi na 1000 l gnojnice 7-10 kg. To gnojilo se trosi pred ali pa po vožnji gnojnice. Mogoče bi enemu ali drugemu prišlo na misel, da bi to gnojilo pomešal z gnojnicami. Vendar to ni za svetovati, ker bi se to gnojilo ne porazdelilo enakomerno v gnojnicah. Posledica tega bi bila pregnojena in premalo gnojena mesta. Tudi tedaj bi se popolnoma ne porazdelil super-

fosfat v gnojnicah, ako bi se gnojnica premešala, ne glede na to, da bi tako mešanje bilo radi velike množine tekočine težavno, in da bi pri takem mešanju zgubila gnojnica veliko na učinkovitosti.

Z gnojnicami se ne gnoji samo spomladi travnikov, temveč z njo se da gnojiti travnike tudi po prvi košnji. S tem se dopolni gnojenje, kar se je zamudilo spomladi; to gnojenje pliva jako močno na rast otave. Razventega se da sedaj z gnojenjem z gnojnicami tudi še spopolniti glavno gnojenje k okopavinam. Z gnojenjem z gnojnicami na polju pesi in koruzi med vrste, se pospeši rašča teh rastlin. Pri tem gnojenju se pa mora paziti, da se gnojnice ne vlija na rastline ali pa tik rastlin, temveč na prostore med rastline, ker se gnojnica vleže in razleže v zemljo ter pride tako do rastlinskih korenin. V pomanjkanju hlevskega gnoja se da uporabiti za gnojenje krmskim rastlinam, ki se jih namerava še sejati, gnojnica, ki se razvozi na strnišče prejšnje rastline, ter v oranju za to krmsko rastlino obenem podorje. Uporaba gnojnice za gnojenje zeljnatim rastlinam je že precej razširjena, ako pa imamo za strniščno repo na razpolago malo in slab hlevski gnoj, se da z gnojnicami ravnatako spopolniti to gnojenje.

PLEVEL.

Plevel je marsikje zelo razširjen. Veliko ga je po njivah, še več navadno po travnikih; na najboljšem so še menda v tem oziru pri nas vinogradi, kjer se plevel s pogosto kopjo še precej zatira.

V vsakem slučaju pa je plevel od velike škode za množino, kakor tudi kakovost pridelka. Plevel škoduje, ker jemlje zemlji vlogo in hranilne snovi; on zemljo obsenčuje in hladi, ker izhlapeva vodo; plevel je sploh ena glavnih ovir, da se rastline ne razvijajo dovolj. Plevel moramo tedaj z vsemi silami zatirati. Pri zatiranju plevela na njivah služimo se v glavnem z večkratnim oranjem, okopavanjem, pletvijo, setvijo čistega semena itd.

Na zelo zapleveljenih njivah bomo iztrebili plevel s posebnim trikratnim oranjem pred setvijo. Prvo (strniščno) oranje izvaja se čisto plitvo, za okrog 2 prsta globoko, nakar se to ponavlja. Ako ni medtem deževalo, treba je čez tri dni polje pobranati. S tem dosežemo, da za nekoliko dni vskali plevelno seme, a korenine drugega plevela se zgoraj posuše. Ko se je torej plevel po tem plitkem oranju dobro ozelenil, orjemo drugič, normalno globoko. Takoj za tem treba zopet njivo pobranati, nakar čakamo, da se brazde vlezajo in mogoče ozelenijo, nakar orjemo v tretje za setev. To zadnje oranje mora pa biti bolj plitvo od drugega, da ne spravimo one plitve brazde na površje, temveč da ostane ta z ostanki slame, plevela itd., pod brazdo in tam segnijo. Vendar mora biti to tretje oranje dovolj globoko, tako da se brazde lepo slagajo in se zemlja za setev lepo, čisto in popolnoma preorje. Ako prirejamo zemljo za setev na ta način, smo lahko sigurni, da smo plevel dobera uničili, a imamo obenem tudi zemljo bolj rahlo in sigurnejšo proti suši.

Plevel uničujemo v izdatni meri tudi z okopavanjem. Čim večkrat se to obavi, tem bolje je za dobro rast rastline in tem temeljiteje se pokončuje plevel. Motkice (lemeži), okopala pa morajo biti dovolj ostrji, da se plevel v plevel v resnici poseče, a ne, da se ga mogoče samo okopa

in pozneje še bujnejše raste. To velja še posebno za dobroznano piriko in sploh za vse plevelne rastline, ki se razmnožujejo s koreniko.

Ozimine in žita sploh čisti se pri nas plevela navadno s pletvijo. Tako izrujemo o priliki pletve osat, grahornico itd., ven, dar močno razširjenemu plevelu v žitih ne moremo s pletvijo posebno do živega. Treba tedaj plevelu že pred setvijo zabraniti pot na njivo. Ker se ozimine pri nas navadno sejejo za okopavninami, uničili smo že s pridnim okopavanjem dovolj plevela. Vprašanje nastane tedaj, kako to, da se še vseeno pojavi med ozimino toliko plevela. Odgovor je enostaven: plevel smo zanesli nazaj na njivo navadno sami in sicer s semenom, ali pa z gnojem, če smo gnojili.

Kakšno je včasih seme, ki ga sejemo! Čeprav mogoče polno grahorice in druge nesnage, ga sejemo vseeno ter se tolažimo, da bomo že plevel iz žita pozneje opleli. In tako je videti večkrat po naših poljih nekake čudne mešanice pšenice z grahorico, da ne veš, katero je bilo pravzaprav sejano. — Skrbimo, da bo v naprej boljše. Le čisto seme na čiste, dobro pripravljene njive! Poslužujmo se pridno trijerjev (žitnih čistilnikov); kjer ga še ni, oskrbimo si ga skupno potom gospodarskih korporacij. — Mnogo, mogoče največ, plevela zanesse se na polje s hlevskim gnojem. O tem se pač vsakdo lahko prepriča. Tako se vidi često rasti po njivah razne trave — sigurni znak, da so prišli ostanki krmiljenja (seneni drob, »zjedne«) v gnoj in s tem na njivo. Tako i razni pleveli. Da torej z gnojem ne zanesemo plevel na njive, ogibajmo se pri uporabi snovi za nastil takih, ki so mogoče gnezda plevela ter jih uporabimo edino za kompost. Za nastil pa uporabljamo samo snovi, za katere smo sigurni, da ne vsebujejo semena od plevela. — Močno je za grajati tudi naveda, ponekod običajna, da se meče hišne in druge smeti kar na gnoj. Tudi smeti niso kar tako nedolžne, ampak vsebujejo večkrat razno semenje plevela, ki sicer v gnoju ne vskali, pač pa pozneje na njivi. Tudi smeti naj imajo svoje mesto na kompostu, če sicer nimamo za nje posebnega zbiralnega prostora. Nikar jih pa ne mečimo na gnoj!

Močno nadležen je raznovrsten plevel tudi na travnikih. Saj zamoremo marsikje na travniku prave trave jedva opaziti ob bohotno rastočem plevelu, oziroma »rožah«, kot pravijo naši ljudje. Seveda se največkrat misli, da take »rože« spadajo na travnik! In vendar je to plevel, ki ne le, da jemlje prostor in hrano pravih travam, ampak vpliva zelo škodljivo tudi na zdravje živine. Tudi na travnikih moramo tedaj zatirati kar najbolj plevel in sicer s pletvijo preden cvete, da ne more razviti semena; plevel, ki se razmnožuje tudi s trajnejšimi podzemskimi debli (čebula, gomolj, korenika), prebadamo v zemlji, izkopavamo itd. Tudi z rano košnjo zelo omejimo razširjenje plevela. Vse to pa ne bo imelo trajnega uspeha, ako travnika tudi zadostno ne gnojimo. Saj je znano, da je ravno plevel na travniku nekak reagens, ki zanesljivo kaže, ako se čedalje bolj pojavlja, da zemlji primanjkuje hra-

ne: gnoja. Torej, travnikom gnoja, kar čez noč takorekoč se bodo pojavile nazaj tra, ve in zginil največkrat nadležni plevel. S.

SADJARJEVA OPRAVILA V MESECU JUNIJU.

»Drevo raste le takrat dobro, ako duha gospodarjevo sapo.« Ta prislovica ima gotovo svoj pomen in noben sadjar tudi v mesecu juniju ne bo prepustil drevesa samega sebi. Gosenice posebno poželjivo sedaj delujejo in marsikatera veja mora svoje listje žrtvovati tem požeruhom. Med njimi najdemo pogosto kot palec debele eksemplare, ki so listu čisto podobni, tako, da jih le težko najdemo. Listne ušice v tem mesecu najbolj napadajo drevje in pri mladem drevju moramo tej golazni posvetiti vso skrb in nadaljevati v majniški številki opisano obrambo.

Na deblih se pojavijo pogosto obrastlinke, katere dober sadjar takoj odstrani, da ni potem prevelike rane. Pri košnji se te divje vejice kar z roko polomijo, da ne pozabimo pozneje na nje. Pri novo posajenih drevesih okopljimo večkrat preko leta drevesni kolobar, da bo drevje lepše raslo ozir. se dobro prijelo. Korenicam treba zraka, vejicam solnca, pa bo vse dobro. Breskova kodra v tem mesecu navadno ne nastopa več. Spomladi poginule veje na breskvah odstranimo, da se rane kar preko leta zacelijo. Posebno pazljivost obrnimo na breskove uši, katere lahko uničimo tudi, ako napadene mladice odščipnemo.

»Ako se kosce o kresu pod jablano vže in devet jabolok našteje, pa so jeseni še polne.« Ta prislovica bo tudi marsikje veljala, zato maramo paziti na zarod in vse tiste sorte, katere rad napada krastavec ali škrlup, škropiti z bakreno apneno zmesjo. Jemljimo približno 1% raztopino in škropimo ta mesec če le mogoče, dvakrat.

Koncem junija so zrele prve breskve, katere bi moral imeti vrtu vsak sadjar, da bi mu nikoli ne primanjkovalo tega nad vse zlahtnega sadja. Ze koncem maja so pa zrele prve črešnje in zorele bodo cel mesec junij po vrsti. Nobenemu kmetu ne bi smelo primanjkovati marelic, breskev, črešenj, sliv in predvsem finih hrušk maslenk, katere ima rado staro in mlado. Koliko bi se prihranilo kruha in koliko bi otroci bili bolj zdravi, ako bi jim skrbeli za prepotrebno sadje, katero pomaga zbog vsebine kalija tvoriti kosti in čistiti celo telo. Zato začnimo to leto pregledovati, česa nam manjka in premišljevati, kje si bomo vse to oskrbeli in kako bomo skrbeli, da bo vse ostalo pri hiši. Tudi nekoliko zlahtnih jagod ne bi škodovalo. Dom mora biti krasen in vesel, zasajen s sadnim drevjem, da se skriva hišca spomladi v cvetju že, že bolj pa potem v listju dreves. Zdaj najbolj vidimo, kaj nam manjka, zato ja ne pozabimo jesen in pomlad porabiti, da bomo naše domove ogradili z mejo sadnega drevja. Kako krasna boš potem ti naša mila domovina!

Vinogradništvo.

STANJE GORIC.

Trte so se v zadnjih tednih bujno razvile, ne kažejo pa mnogo zaroda. Posebno v starejših nasadih, in teh je 60—70%, se najdejo trte s samo enim do trem grozdicev. Tudi v slabejše pognojnih ali lansko leto po peronospori napadenih vinogradih je zarod slabši. Druga kop je večinoma že opravljena, ravno tako prvo škropljenje in žveplanje. Začne se pletev in vez. Peronospora se še ni opazila in tudi trtni sukač ni nastopil prehudo. Ljudje so začeli pridno obirati »cigare« in jih zažigajo, kar je edino pravilno. Deževje ni oviralo rednih spomladanskih del in tudi ledeni možje: Pankrac, Servac in Bonifac so šli brez škode mimo nas. Vina,

posebno slabejšega, še leži precej po kleteh. Ker silijo vinogradniki s prodajo in rabijo denar za galico, žveplo, davke itd., so cene nekoliko popustile. Tudi banaškega in dalmatinskega vina se precej uvaža. Bolje blago in sortirane vrste pa so ostale na stari višini od 8 do 10 D, kolikor še ga je za dobiti.

VINOGRADNIŠKA DELA MESECA JUNIJA.

Prvo pozornost moramo obračati na pravilno in pravočasno škropljenje. Pomnite, da je vlažna toplota najbolj ugodna za kaljenje trosov (semenja) peronospore. Ker smo krog binoksti imeli toplo deževje, je mogoče, da se bo de v prvem ali najdalje v drugem tednu junija prikazala prva peronospora na spodnjih listih. V tem času morajo biti trte že prvokrat poškropljene. Drugo škropljenje naj se vrši najdalje 12 do 14 dni po prvem, kajti trosi skalijo sedaj vsled večje toplote že hitreje, tako da rabijo začetkom junija 11 do 13 dni, sredi junija 9 do 11 dni, koncem junija pa še samo 6 do 7 dni. Ako nismo pravočasno in pravilno škropili, se bo opazilo razširjenje te trtne bolezni en teden po vsakem toplom dežju. Bolno listje se ne da več ozdraviti, zato velja pravilo: škropimo pravočasno tako, da zabranimo razširjenje bolezni. Tretje škropljenje se naj izvrši takoj, ko grozdje odcvete. Pri tem škropljenju pazite posebno na to, da grozdje dobro poškropite. Nič ne de, če z grozda teče. Kdor ohrani do konca julija zdravo listje in grozdje, je že prestal nevarnost in četrto škropljenje se bo izvršilo samo po izredno slabem vremenu in velikih nalivih, ko se je bati, da je deževje izpralo prve tri škropljive. Za prvo škropljenje vzemite 1 in pol kg galice na hl (4 in pol kg na polovnjak), za drugo in tretje pa 2 kg na hl ali 6 kg na polovnjak.

Drugo vevažno opravilo je žvepljanje proti pepelu (oidiju), ki je zelo opasna in zahrbitna trtna bolezen. Zvepljanje se naj izvrši ob lepih, vročih dneh. Da ste bolj sigurni, pridenite pripravljenu škropivo na vsakih 100 l še po 100 g sulikola ali pa po 450 do 500 g saloidina.

Tretje važno opravilo je pletvina in vez. Nekateri trsi (muškatin silvanec, silvanec itd.), ki bujno ženejo celo iz starine, zahtevajo rano pletev, da se grozdje bolj razvije in da bo pokončevanje trtnih bolezni bolj uspešno. Druge trte (šipon, burgundec, portogizer itd.) imajo zopet močne poganjke, katere treba bolj rano privezovati, da jih vetrovi ne odlomijo.

Četrto delo je kop. Čim bolj so gorice brez plevela in snažne, tem bolj se razvije grozdje, tem lepše odcvete in tem manj prevladujejo razne bolezni in mrčesi.

Mesec junij je za vsakega vinogradnika najbolj važen a tudi najbolj opasen mesec. — ar.

Galica in Kmetijska družba. Sirom naše lepe Slovenije vlada radi galice veliko razburjenje. Vinogradniki ne morejo razumeti, zakaj plačujejo pri družbi višje cene, kakor pri trgovcih vkljub temu, da podpirajo družbo kot njeni udje, za katere bi morala družba skrbeti. In trgovci pravijo, da pri teh precej nižjih cenah celo v nadrobni razprodaji ničesar ne zgubijo. Galica pa je vsaj iste kakovosti in dobrote, če ne boljša. Stroški za prevoz, cariranje itd., so tudi isti za oba dela. Mnogi trgovci celo trdijo, da je vsa galica za Slovenijo šla skozi »eno« roko. Kje tiči torej vzrok tem velikanskim razlikam v ceni ker se danes toliko govori o korupciji, bi bilo z našo starodavno Kmetijsko družbo, ki je zrastle v časti in poštenju potrebno, da jasno odgovori, kako in kaj je z galico. Ali je imela nesrečno roko pri nakupu, ali je imela valutne izgube, ali so morda elementarne nezgode uplivala na višjo ceno ali kaki drugi razlogi? Z besedo na dan!

Stajerski vinogradniki Nemske Avstrije so imeli 25. marca t. l. svoj občni zbor, na katerem so zahtevali, da mora v vseh javnih lokalih,